

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

9 martie 2023 *

„Recurs – Concurență – Înțelegeri – Decizie a Comisiei Europene prin care se dispune o inspecție – Căi de atac împotriva desfășurării inspecției – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul la o cale de atac efectivă – Regulamentul (CE) nr. 1/2003 – Articolul 19 – Regulamentul (CE) nr. 773/2004 – Articolul 3 – Înregistrarea interviurilor efectuate de Comisie în cadrul investigațiilor sale – Punctul de plecare al investigației Comisiei”

În cauza C-693/20 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 21 decembrie 2020,

Intermarché Casino Achats SARL, cu sediul în Paris (Franța), reprezentată de F. Abouzeid, S. Eder, J. Jourdan, C. Mussi și Y. Utzschneider, avocats,

recurentă,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de P. Berghe, A. Cleenewerck de Crayencour, A. Dawes și I. V. Rogalski, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de A.-L. Meyer și O. Segnana, în calitate de agenți,

intervenient în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, domnul L. Bay Larsen, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei întâi, și domnii P. G. Xuereb (raportor), A. Kumin și doamna I. Ziemele, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: doamna V. Giacobbo, administratoare,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 februarie 2022,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Intermarché Casino Achats SARL solicită anularea în parte a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 5 octombrie 2020, Intermarché Casino Achats/Comisia (T-254/17) (denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2020:459), prin care Tribunalul a respins în parte acțiunea acestora întemeiată pe articolul 263 TFUE având ca obiect anularea Deciziei C(2017) 1056 final a Comisiei din 9 februarie 2017, prin care se dispune ca societatea Intermarché Casino Achats, precum și toate societățile controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului (cazul AT.40466 – Tute 1) (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1/2003

- 2 Potrivit considerentului (25) al Regulamentului (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167):

„Identificarea încălcărilor normelor de concurență devine tot mai dificilă și, pentru a proteja eficient concurența, competențele de investigație ale Comisiei [Europene] trebuie extinse. Comisia ar trebui, mai ales, să fie împuternicită să intervieveze orice persoană care ar putea fi în posesia unor informații utile și să înregistreze declarațiile făcute. În cursul unei inspecții, reprezentanții oficiali autorizați de Comisie ar trebui să aplice sigilii pe perioada necesară pentru inspecție. Sigiliile nu ar trebui aplicate, în mod normal, pentru mai mult de 72 de ore. Reprezentanții oficiali autorizați de Comisie ar trebui, de asemenea, să aibă competența de a solicita orice informații relevante pentru obiectul și scopul inspecției.”

- 3 În capitolul V, intitulat „Competențele de investigație”, figurează articolul 17 din acest regulament, intitulat „Investigațiile privind sectoarele economice și tipuri de acorduri”, care prevede la alineatul (1):

„Atunci când evoluția schimburilor dintre statele membre, rigiditatea prețurilor sau alte împrejurări sugerează posibilitatea restrângerii sau denaturării concurenței în cadrul pieței comune, Comisia poate iniția o investigație privind un anumit sector al economiei sau un anumit tip de acord în diferite sectoare. Pe parcursul investigației, Comisia poate solicita întreprinderilor sau asociațiilor [a se citi «asocierilor»] de întreprinderi în cauză să furnizeze informațiile necesare pentru aplicarea articolelor [101] și [102 TFUE] și poate efectua orice inspecție necesară în acest scop.”

4 Articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003, intitulat „Competența de a lua declarații”, prevede:

„(1) Pentru a-și îndeplini îndatoririle atribuite prin prezentul regulament, Comisia poate să intervieveze orice persoană fizică sau juridică care consimte să fie interviuată în scopul obținerii de informații privind obiectul investigației.

(2) Atunci când interviul prevăzut la alineatul (1) are loc în incinta unei întreprinderi, Comisia informează autoritatea de concurență a statului membru pe teritoriul căruia are loc interviul. Dacă autoritatea de concurență a statului membru în cauză solicită, reprezentanții săi oficiali pot asista reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizați de Comisie să desfășoare audierea.”

5 Articolul 20 din acest regulament, intitulat „Competențele de inspecție ale Comisiei”, prevede:

„(1) Pentru a-și îndeplini îndatoririle atribuite prin prezentul regulament, Comisia poate să desfășoare toate inspecțiile necesare la întreprinderi și la asociațiile [a se citi «asocierile»] de întreprinderi.

(2) Reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie să desfășoare o inspecție, sunt împuternicite:

(a) să intre în orice incinte, terenuri și mijloace de transport ale întreprinderilor și asociațiilor [a se citi «asocierilor»] de întreprinderi;

(b) să examineze registrele și alte documente privind activitatea, indiferent de suportul pe care sunt păstrate;

(c) să ia sau să obțină, sub orice formă, copii sau extrase din aceste registre și documente;

(d) să sigileze orice incinte destinate activității și orice registre și documente pe perioada inspecției și în măsura necesară inspecției;

(e) să ceară oricărui reprezentant sau membru al personalului întreprinderii sau asociației [a se citi «asocierii»] de întreprinderi explicații cu privire la faptele sau documentele legate de obiectul și scopul inspecției și să înregistreze răspunsurile acestora.

(3) Reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie să desfășoare o inspecție, își exercită competențele prin prezentarea unei autorizații scrise care indică obiectul și scopul inspecției și sancțiunile prevăzute la articolul 23, în cazul în care registrele și celelalte documente solicitate privind activitatea sunt incomplete sau atunci când răspunsurile la întrebările adresate în temeiul alineatului (2) din prezentul articol sunt inexacte sau induc în eroare. În timp util înainte de inspecție, Comisia înștiințează în privința inspecției autoritatea de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția.

(4) Întreprinderile și asociațiile [a se citi «asocierile»] de întreprinderi sunt obligate să se supună inspecțiilor dispuse de Comisie prin decizie. Decizia indică obiectul și scopul inspecției, stabilește data la care începe și indică sancțiunile prevăzute la articolele 23 și 24, precum și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție [a Uniunii Europene]. Comisia adoptă aceste decizii după consultarea

autorității de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția.

(5) Reprezentanții oficiali, precum și celelalte persoane autorizate sau desemnate de autoritatea de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția trebuie, la cererea acestei autorități sau a Comisiei, să acorde asistență în mod activ reprezentanților oficiali și celorlalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie. În acest scop, ei beneficiază de competențele prevăzute la alineatul (2).

(6) Atunci când reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie, constată că o întreprindere se opune inspecției dispuse în temeiul prezentului articol, statul membru în cauză le acordă asistența necesară, solicitând, dacă este cazul, sprijinul forțelor de ordine sau al unei autorități publice de aplicare a legii echivalente, astfel încât să le dea posibilitatea de a desfășura inspecția.

(7) În cazul în care asistența prevăzută la alineatul (6) presupune autorizarea unei autorități judiciare în conformitate cu dreptul național, această autorizație trebuie să fie solicitată. Autorizația poate fi de asemenea solicitată și ca măsură de precauție.

(8) Atunci când este solicitată autorizația menționată la alineatul (7), autoritatea judiciară națională verifică dacă decizia Comisiei este autentică și dacă măsurile coercitive preconizate nu sunt nici arbitrare și nici excesive, având în vedere obiectul inspecției. Atunci când verifică proporționalitatea măsurilor coercitive, autoritatea judiciară națională poate solicita Comisiei, direct sau prin intermediul autorității de concurență a statului membru, explicații detaliate, în special privind motivele care determină Comisia să suspecteze încălcarea articolelor [101] și [102 TFUE], cât și privind gravitatea încălcării suspectate și privind natura implicării întreprinderii în cauză. Totuși, autoritatea judiciară națională nu poate pune în discuție necesitatea inspecției și nici nu poate solicita să i se furnizeze informații din dosarul Comisiei. Controlul legalității deciziei Comisiei este exercitat doar de Curtea de Justiție.”

6 Articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003, intitulat „Amenzi”, prevede la alineatul (1):

„Comisia poate aplica, prin decizie, întreprinderilor sau asociațiilor [a se citi «asocierilor»] de întreprinderi amenzi care nu depășesc 1 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent, atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

[...]

(c) prezintă registrele și celelalte documente solicitate privind afacerile în formă incompletă, în timpul inspecției desfășurate în temeiul articolului 20, sau refuză să se supună inspecțiilor dispuse printr-o decizie adoptată în temeiul articolului 20 alineatul (4);

(d) ca răspuns la o întrebare adresată în conformitate cu articolul 20 alineatul (2) litera (e),

– dau un răspuns inexact sau care induce în eroare;

– nu rectifică, în termenul stabilit de Comisie, un răspuns inexact, incomplet sau care induce în eroare dat de un membru al personalului sau

– nu dau un răspuns complet sau refuză să dea acest răspuns cu privire la fapte care au legătură cu obiectul și scopul inspecției dispuse printr-o decizie adoptată în conformitate cu articolul 20 alineatul (4);

(e) sigiliile aplicate în conformitate cu articolul 20 alineatul (2) litera (d) de către reprezentanții oficiali sau alte persoane care îi însoțesc, autorizate de către Comisie, au fost rupte.”

Regulamentul (CE) nr. 773/2004

7 Articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor [101] și [102 TFUE] (JO 2004, L 123, p. 18, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 242), intitulat „Inițierea procedurii”, prevede la alineatul (3):

„Comisia își poate exercita competențele de investigație în temeiul capitolului V din Regulamentul [nr. 1/2003] înainte de inițierea procedurii.”

8 În capitolul III, intitulat „Investigații efectuate de Comisie”, figurează articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, intitulat el însuși „Competența de a lua declarații”, care prevede:

„(1) Atunci când Comisia interviuează o persoană cu consimțământul acesteia în conformitate cu articolul 19 din Regulamentul [nr. 1/2003], aceasta indică, la începutul interviului, temeiul juridic și scopul interviului și reamintește natura sa voluntară. De asemenea, Comisia informează persoana interviueată cu privire la intenția de a înregistra interviul.

(2) Interviul poate fi luat prin orice mijloace, inclusiv prin telefon sau pe cale electronică.

(3) Comisia poate înregistra sub orice formă declarațiile făcute de persoanele interviuate. O copie a oricărei înregistrări trebuie pusă la dispoziția persoanei interviuate pentru aprobare. Dacă este cazul, Comisia stabilește un termen în care persoana interviueată îi poate comunica orice corectare care trebuie făcută în declarație.”

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

9 Istoricul cauzei a fost rezumat la punctele 2-8 din hotărârea atacată după cum urmează:

„2. Intermarché Casino Achats [...] este filiala comună a EMC Distribution, ea însăși filială a Casino, Guichard-Perrachon (denumită în continuare «Casino»), și a ITM Alimentaire International, ea însăși filială a ITM Entreprises (denumită în continuare «Intermarché»), care își desfășoară activitățile în principal în sectorul distribuției alimentare și nealimentare. Misiunea sa principală este negocierea, în numele și pe seama societăților sale mamă, a condițiilor de achiziționare a produselor și încheierea cu furnizorii a convenției anuale prevăzute de dreptul francez.

3. Întrucât a primit informații referitoare la schimburi de informații între Casino și Intermarché în sectorul bunurilor de consum curent, Comisia Europeană a adoptat [decizia în litigiu].

4. Dispozitivul deciziei [în litigiu] are următorul cuprins:

«*Articolul 1*

Intermarché Casino Achats [...] precum și toate societățile controlate direct sau indirect de aceasta sunt obligate să se supună unei inspecții referitoare la eventuala lor participare la practici concertate contrare articolului 101 [TFUE] pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent, pe piața vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă și pe piețele vânzării către consumatori de bunuri de consum curent. Aceste practici concertate constau în:

- (a) schimburi de informații, începând din 2015, între întreprinderi și/sau asocieri de întreprinderi, printre care [International Casino Dia Corporation (ICDC)] [...] și/sau membrii săi, printre care Casino și AgeCore și/sau membrii săi, printre care Intermarché, privind reducerile de preț obținute de aceștia pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere și prețurile pe piața vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere, în mai multe state membre ale Uniunii Europene, printre care [în] Franța, și
- (b) schimburi de informații, începând cel puțin din 2016, între Intermarché și Casino cu privire la strategiile comerciale viitoare ale acestora, în special în ceea ce privește sortimentele, dezvoltarea de magazine, comerțul electronic și politica de promovare pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent și pe piețele de vânzare către consumatori de bunuri de consum curent, în Franța.

Această inspecție se poate desfășura în oricare incintă a întreprinderii [...]

[Intermarché Casino Achats] permite funcționarilor și altor persoane împuternicite de Comisie să efectueze o inspecție, iar funcționarilor și altor persoane autorizate de autoritatea de concurență a statului membru în cauză pentru a-i ajuta ori numite de statul respectiv în acest sens le permite accesul în toate incintele și mijloacele sale de transport în timpul programului normal de lucru. Intermarché Casino Achats supune inspecției registrele și alte documente privind activitatea, indiferent de suportul pe care sunt păstrate, dacă funcționarii și celelalte persoane autorizate solicită acest lucru, și le permite să le examineze la fața locului ori să ia sau să obțină, sub orice formă, copii sau extrase din aceste registre și documente. Intermarché Casino Achats permite aplicarea de sigilii pe orice incinte destinate activității și orice registre și documente pe durata inspecției și în măsura necesară inspecției. Intermarché Casino Achats oferă imediat la fața locului explicații orale cu privire la obiectul și scopul inspecției la solicitarea acestor funcționari sau persoane și permite oricărui reprezentant sau membru al personalului să dea astfel de explicații. Aceasta permite înregistrarea, sub orice formă, a explicațiilor respective.

Articolul 2

Inspecția poate începe la 20 februarie 2017 sau la scurt timp după această dată.

Articolul 3

Prezenta decizie se adresează [Intermarché Casino Achats], precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta.

Prezenta decizie este notificată cu scurt timp înainte de inspecție, întreprinderii [...] căreia îi este adresată, în temeiul articolului 297 alineatul (2) [TFUE].»

5. După ce a fost informată cu privire la această inspecție de către Comisie, Autorité de la concurrence (Autoritatea de Concurență) franceză a sesizat juge des libertés et de la détention du tribunal de grande instance de Créteil (judecătorul de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalului de Mare Instanță din Créteil, Franța) pentru a-i solicita autorizația de a realiza operațiuni de inspecție și de sechestru în incintele reclamantei. Prin ordonanța din 17 februarie 2017, judecătorul de drepturi și libertăți a autorizat inspecțiile și sechestrurile solicitate cu titlu preventiv. Întrucât niciuna dintre măsurile luate în cadrul inspecției nu a impus utilizarea «autorităților publice de aplicare a legii» în sensul articolului 20 alineatele (6)-(8) din Regulamentul nr. 1/2003, această ordonanță nu a fost notificată reclamantei.

6. Inspecția a început la 20 februarie 2017, dată la care inspectorii Comisiei, însoțiți de reprezentanți ai Autorității de Concurență franceze, s-au prezentat la sediul reclamantei și i-au notificat decizia [în litigiu].

7. În cadrul inspecției, Comisia a efectuat printre altele o inspecție a birourilor, o colectare de materiale, în special informatice (computere portabile, telefoane mobile, tablete, periferice de stocare), audierea mai multor persoane și copierea conținutului materialelor colectate.

8. Reclamanta a adresat Comisiei o scrisoare la data de 24 februarie 2017, în care a formulat rezerve cu privire la legalitatea audierilor și, mai general, a inspecției. Aceste rezerve au fost completate printr-o scrisoare adresată Comisiei la 13 martie 2017.”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 10 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 28 aprilie 2017, recurenta a introdus, în temeiul articolului 263 TFUE, o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu. În susținerea acțiunii formulate, recurenta a invocat în esență trei motive. Primul era întemeiat pe o excepție de nelegalitate a articolului 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003, al doilea era întemeiat pe nerespectarea obligației de motivare, iar al treilea pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului.
- 11 În cadrul măsurilor de organizare a procedurii, Tribunalul a solicitat Comisiei să prezinte indiciile privind presupusele încălcări de care dispunea aceasta la data deciziei în litigiu.
- 12 Ca răspuns la această solicitare, Comisia a prezentat printre altele procese-verbale ale interviurilor pe care le-a avut în 2016 și în 2017 cu 13 furnizori de produse de consum curent vizați care încheiau în mod regulat acorduri cu Casino și cu Intermarché (anexele Q.1-Q.13 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019) (denumite în continuare „interviurile cu furnizorii”).
- 13 Prin hotărârea atacată, Tribunalul, considerând că Comisia nu deținea indicii suficiente de serioase care să permită să se suspecteze existența unei încălcări constând în schimburi de informații între Casino și Intermarché cu privire la strategiile lor comerciale viitoare, a anulat articolul 1 litera (b) din decizia în litigiu. Tribunalul a respins în rest acțiunea și a obligat fiecare parte la suportarea propriilor cheltuieli de judecată.

Concluziile părților

- 14 Prin intermediul recursului formulat, recurenta solicită Curții:
- anularea punctului 2 și, în consecință, a punctului 3 din dispozitivul hotărârii atacate;
 - anularea articolului 1 litera (a) din decizia în litigiu și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurilor în fața Tribunalului și a Curții.
- 15 Comisia solicită Curții:
- respingerea recursului și
 - obligarea recurente la plata cheltuielilor de judecată.
- 16 Consiliul Uniunii Europene solicită Curții:
- respingerea primului motiv de recurs și
 - obligarea recurente la plata cheltuielilor de judecată efectuate în recurs.

Cu privire la recurs

- 17 În susținerea recursului, recurenta invocă trei motive. Primul motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi săvârșit mai multe erori de drept atunci când a respins excepția de nelegalitate a articolului 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întemeiată pe lipsa căilor de atac împotriva desfășurării inspecțiilor. Al doilea motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi încălcat articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003, articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 și articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) prin faptul că a considerat că procesele-verbale prezentate de Comisie pentru a justifica caracterul suficient de serios al indiciilor aflate în posesia sa nu erau afectate de o neregularitate de formă care le afecta valoarea probantă. Al treilea motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi încălcat dreptul la inviolabilitatea domiciliului prin respingerea argumentului recurente întemeiat pe lipsa, în decizia în litigiu, a unei limitări în timp a inspecției.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în cadrul analizei eficacității căilor de atac în ceea ce privește desfășurarea inspecțiilor

Argumentația părților

- 18 Recurenta susține că Tribunalul ar fi săvârșit mai multe erori de drept atunci când a respins, la punctele 46-79 din hotărârea atacată, excepția de nelegalitate a articolului 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întemeiată pe lipsa căilor de atac împotriva desfășurării inspecțiilor.

- 19 Prin intermediul unei prime critici, recurenta susține că, contrar afirmației Tribunalului de la punctul 51 din hotărârea atacată, în Hotărârea Curții EDO din 21 februarie 2008, Ravon și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2008:0221JUD001849703), în Hotărârea din 21 decembrie 2010, Société Canal Plus și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002940808), în Hotărârea din 21 decembrie 2010, Compagnie des gaz de pétrole Primagaz împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002961308), și în Hotărârea din 2 octombrie 2014, Delta Pekárny a.s. împotriva Republicii Cehe (CE:ECHR:2014:1002JUD000009711), Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a statuat că, pentru a îndeplini cerințele acestei instanțe referitoare la dreptul la o cale de atac efectivă, căile de atac trebuiau apreciate în ansamblul lor. Concluzia Tribunalului, care figurează la punctul 69 din hotărârea atacată, potrivit căreia existența unei căi de atac efective ar putea fi apreciată pe baza unei analize globale a multiplelor căi de atac care, în mod individual, nu îndeplinesc cerințele stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar fi, așadar, afectată de o eroare de drept.
- 20 Prin intermediul unei a doua critici, recurenta susține că, în orice caz, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a afirmat că căile de atac existente permiteau sesizarea instanței Uniunii cu privire la toate contestațiile referitoare la desfășurarea inspecțiilor.
- 21 În primul rând, aceasta subliniază că Tribunalul nu a efectuat o analiză completă a căilor de atac disponibile împotriva deciziilor adoptate în cadrul inspecțiilor, ci ar invoca, în mod anecdotic, acțiunea împotriva actelor Comisiei de respingere a unei cereri de protecție în temeiul confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienții lor, precum și acțiunea împotriva actelor Comisiei de respingere a unei cereri de protecție în temeiul dreptului la viață privată al membrilor personalului unei întreprinderi, menționate de Tribunal la punctele 61 și 62 din hotărârea atacată. Această din urmă acțiune ar fi, în plus, incertă până în prezent și, ca atare, neefectivă (Curtea EDO, 10 septembrie 2010, Mac Farlane împotriva Irlandei, CE:ECHR:2010:0910JUD003133306).
- 22 În al doilea rând, Tribunalul nu ar identifica nicio cale de atac imediată pentru a contesta alte măsuri luate în aplicarea unei decizii de inspecție, precum punerea sub sechestru a unor documente care nu intră sub incidența inspecției. Întreprinderea inspectată ar trebui să aștepte o decizie finală de închidere a procedurii de aplicare a articolului 101 TFUE pentru a contesta astfel de măsuri, astfel cum ar reieși din jurisprudența Tribunalului. Or, o asemenea cale de atac ar fi fost considerată insuficientă de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, întrucât este incertă și nu intervine într-un termen rezonabil, în Hotărârea din 21 decembrie 2010, Société Canal Plus și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002940808), și în Hotărârea din 21 decembrie 2010, Compagnie des gaz de pétrole Primagaz împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002961308).
- 23 În al treilea rând, nici celelalte acțiuni evocate de Tribunal în hotărârea atacată nu ar îndeplini cerințele cartei.
- 24 *Primo*, acțiunea menționată, la punctul 59 din hotărârea atacată, împotriva deciziei de inspecție ar fi vădit insuficientă, întrucât nu ar privi, prin definiție, desfășurarea inspecției.
- 25 În plus, acțiunea împotriva unei eventuale noi decizii de inspecție, întemeiată pe utilizarea unor înscrisuri puse sub sechestru în mod nelegal ca urmare a unei prime decizii de inspecție, menționată la punctul 69 din hotărârea atacată, ar fi incertă și ipotetică.

- 26 *Secundo*, posibilitatea unei întreprinderi, evocată la punctul 60 din hotărârea atacată, de a se opune măsurilor de inspecție pentru a formula ulterior o cale de atac împotriva unei decizii de sancționare pentru obstrucționare și de a contesta, în acest cadru, desfășurarea inspecției nu ar constitui o cale de atac efectivă, astfel cum ar fi afirmat recent Curtea în Hotărârea din 6 octombrie 2020, *État luxembourgeois* (Dreptul la o cale de atac împotriva unei cereri de informații în materie fiscală) (C-245/19 și C-246/19, EU:C:2020:795, punctul 66), și așa cum ar fi recunoscut de mult timp Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Pe lângă faptul că existența acestei acțiuni ar fi incertă, întrucât este condiționată de adoptarea unei decizii de sancționare de către Comisie, aceasta ar presupune ca întreprinderea să își asume riscul unei amenzi.
- 27 *Tertio*, din moment ce desfășurarea unei inspecții nu ar putea face obiectul unei acțiuni, cu excepția anumitor măsuri specifice, o acțiune privind măsurile provizorii nu ar fi posibilă.
- 28 *Quarto*, în ceea ce privește acțiunea în răspundere extracontractuală evocată în hotărârea atacată, recurenta subliniază că, în Hotărârea din 21 februarie 2008, *Ravon și alții împotriva Franței* (CE:ECHR:2008:0221JUD001849703, § 33), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că posibilitatea de a obține o despăgubire nu se substituie unui control juridicțional efectiv, întrucât nu permite controlul legalității măsurilor adoptate în temeiul unei percheziții.
- 29 Tribunalul ar fi săvârșit, așadar, o eroare de drept atunci când a statuat că căile de atac existente, individual sau împreună, permiteau oferirea unui drept la o cale de atac efectivă împotriva desfășurării inspecțiilor în raport cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și cu articolul 47 din cartă.
- 30 În al patrulea rând, recurenta susține că, în orice caz, combinarea complexă a unor acțiuni diferite, avută în vedere de Tribunal, ar fi incompatibilă cu cerințele de transparență și de inteligibilitate ale normei de drept pentru justițiabil, *a fortiori* în ceea ce privește un drept fundamental. Aceasta arată, în plus, că o astfel de complexitate nu este necesară. Astfel, Uniunea ar putea prevedea cu ușurință un drept de acțiune imediat împotriva desfășurării inspecțiilor, la fel ca dreptul francez.
- 31 Comisia și Consiliul contestă argumentația reclamantei.

Aprecierea Curții

- 32 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că punctele 46-79 din hotărârea atacată, pe care recurenta le contestă în cadrul primului motiv, fac parte dintre motivele prin care Tribunalul a respins excepția de nelegalitate a articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întemeiată pe încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă din cauza lipsei unei căi de atac împotriva măsurilor luate în cadrul unei inspecții.
- 33 Mai exact, la punctele 46-50 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit mai întâi că dreptul la o cale de atac efectivă este consacrat la articolul 47 din cartă și la articolele 6 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”). După ce a amintit că CEDO nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la aceasta, un instrument juridic integrat formal în ordinea juridică a Uniunii, astfel încât controlul legalității trebuie efectuat numai în raport cu drepturile fundamentale garantate de cartă, Tribunalul a subliniat că rezultă atât din articolul 52 din cartă, cât și din explicațiile referitoare la acest articol că dispozițiile CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la dispozițiile respective trebuie luate în considerare la interpretarea și la aplicarea dispozițiilor cartei într-o anumită speță.

- 34 Tribunalul a considerat în această privință că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, respectarea dreptului la o cale de atac efectivă trebuie examinată, în materie de vizite la domiciliu, în lumina următoarelor patru condiții: în primul rând, trebuie să existe un control jurisdicțional efectiv, în fapt și în drept, al legalității deciziei de a efectua asemenea vizite sau a măsurilor luate în cadrul acestora, în al doilea rând, calea sau căile de atac disponibile trebuie să permită, în cazul constatării unor nereguli, fie să se prevină apariția operațiunii, fie, în ipoteza în care o operațiune nelegală ar fi avut deja loc, să se ofere persoanei interesate un remediu adecvat, în al treilea rând, accesibilitatea acțiunii în cauză trebuie să fie certă și, în al patrulea rând, controlul jurisdicțional trebuie să intervină într-un termen rezonabil.
- 35 În continuare, Tribunalul a arătat, la punctul 51 din hotărârea atacată, că din această jurisprudență reiese că asemenea căi de atac trebuie să poată face obiectul unui control jurisdicțional efectiv și că controlul trebuie să fie efectiv în împrejurările specifice ale cauzei în discuție, ceea ce implica luarea în considerare a tuturor căilor legale aflate la dispoziția unei întreprinderi care face obiectul unei inspecții și, astfel, o analiză globală a acestor căi legale. Tribunalul a apreciat, la punctele 54 și 55 din hotărârea atacată, că, întrucât verificarea respectării dreptului la o cale de atac efectivă trebuie să se bazeze pe o analiză globală a căilor legale care pot conduce la controlul măsurilor luate în cadrul unei inspecții, este indiferent dacă, luate în considerare individual, fiecare dintre căile legale examinate nu îndeplinește condițiile necesare pentru a se admite existența unui drept la o cale de atac efectivă.
- 36 În plus, în acest context, Tribunalul a indicat la punctele 56 și 57 din hotărârea atacată că, pe lângă posibilitatea de a adresa cereri consilierului-auditor al Comisiei, existau șase căi legale care permiteau sesizarea instanței Uniunii cu contestații referitoare la o operațiune de inspecție, și anume acțiunea împotriva deciziei de inspecție, acțiunea împotriva unei decizii a Comisiei prin care se sancționează o obstrucționare a unei inspecții în temeiul articolului 23 alineatul (1) literele (c)-(e) din Regulamentul nr. 1/2003, acțiunea împotriva oricărui act care îndeplinește condițiile jurisprudențiale de act supus căilor de atac care ar fi adoptat de Comisie în urma deciziei de inspecție și în cadrul desfășurării operațiunilor de inspecție, precum o decizie prin care se respinge o cerere de protecție a unor documente în temeiul confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți, acțiunea împotriva deciziei prin care se pune capăt procedurii deschise în temeiul articolului 101 TFUE, acțiunea privind măsurile provizorii și acțiunea în răspundere extracontractuală.
- 37 Tribunalul a precizat, la punctele 58-66 din hotărârea atacată, în ce mod considera că aceste căi legale permiteau sesizarea instanței Uniunii cu contestațiile referitoare la desfășurarea inspecțiilor.
- 38 În sfârșit, Tribunalul a statuat, în urma unei analize efectuate la punctele 68-78 din hotărârea atacată, că sistemul de control al desfășurării operațiunilor de inspecție constituit din ansamblul căilor legale enumerate la punctul 36 din prezenta hotărâre putea fi considerat ca îndeplinind cele patru condiții care decurg din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.
- 39 Astfel, la punctul 79 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins excepția de nelegalitate a articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întemeiată pe încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă.

- 40 În ceea ce privește prima critică, întemeiată pe faptul că Tribunalul ar fi trebuit să efectueze o examinare individuală a diferitelor căi de atac pentru a verifica dacă dreptul la o cale de atac efectivă împotriva măsurilor luate în cadrul unei inspecții este asigurat, trebuie amintit că dreptul la o cale de atac efectivă este consacrat la articolul 47 din cartă.
- 41 Pe de altă parte, trebuie amintit că articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că, în măsura în care aceasta din urmă conține drepturi ce corespund celor garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca cele prevăzute de această convenție [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 116].
- 42 Or, astfel cum reiese din explicațiile referitoare la articolul 47 din cartă, care, conform articolului 6 alineatul (1) al treilea paragraf TUE și articolului 52 alineatul (7) din cartă, trebuie să fie luate în considerare pentru interpretarea acesteia, primul și al doilea paragraf ale acestui articol 47 corespund articolului 13 și, respectiv, articolului 6 paragraful 1 din CEDO [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 117]. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, articolul 6 paragraful 1 din CEDO constituie o *lex specialis* în raport cu articolul 13 din această convenție, întrucât cerințele celui din urmă articol sunt cuprinse în cerințele, mai stricte, ale celui dintâi (Curtea EDO, 15 martie 2022, Grzęda împotriva Poloniei, CE:ECHR:2022:0315JUD004357218, § 352 și jurisprudența citată).
- 43 Curtea a statuat în plus că trebuie să aibă în vedere că interpretarea pe care o dă articolului 47 primul paragraf din cartă asigură un nivel de protecție care nu încalcă nivelul garantat la articolul 13 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului [a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 septembrie 2018, Belastingsdienst/Toeslagen (Efectul suspensiv al apelului), C-175/17, EU:C:2018:776, punctul 35].
- 44 În această privință, trebuie arătat că reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului că protecția oferită de articolul 13 din CEDO nu merge până la a impune o formă specială a căii de atac (Curtea EDO, 20 martie 2008, Boudaieva și alții împotriva Rusiei, CE:ECHR:2008:0320JUD001533902, § 190) și că, chiar dacă nicio cale de atac oferită de dreptul intern, luat în considerare în mod izolat, nu îndeplinește în sine cerințele acestui articol 13, situația se poate prezenta astfel în cazul căilor de atac respective, luate în considerare în ansamblul lor (Curtea EDO, 10 iulie 2020, Mugemangango împotriva Belgiei, CE:ECHR:2020:0710JUD000031015, § 131 și jurisprudența citată).
- 45 În plus, în cazul încălcării dreptului la respectarea domiciliului, consacrat la articolul 8 din CEDO, o cale de atac este efectivă, în sensul articolului 13 din CEDO, dacă reclamantul are acces la o procedură care îi permite să conteste legalitatea perchezițiilor și a sechestrului realizate și să obțină un remediu adecvat dacă acestea au fost dispuse sau executate ilegal (Curtea EDO, 19 ianuarie 2017, Posevini împotriva Bulgariei, CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, § 84).
- 46 În această privință, reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 paragraful 1 sau la articolul 8 din CEDO că, în materie de vizite la domiciliu, lipsa eliberării prealabile a unei autorizații de inspecție de către o instanță, care ar fi putut circumscrie sau ar fi putut controla desfășurarea acestei inspecții, poate fi contrabalansată de un control judiciar *ex post facto* cu privire la legalitatea și la necesitatea unei astfel de măsuri de cercetare judecătorească, cu condiția ca acest control să fie eficient în împrejurările specifice ale cauzei în discuție. Aceasta implică faptul că persoanele vizate pot obține un control jurisdicțional efectiv,

în fapt și în drept, al măsurii în litigiu și al desfășurării acesteia. Atunci când o operațiune considerată nelegală a avut deja loc, calea sau căile de atac disponibile trebuie să permită să se ofere persoanei interesate un remediu adecvat (Curtea EDO, 2 octombrie 2014, Delta Pekárny a.s. împotriva Republicii Cehe, CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, § 86 și 87, precum și jurisprudența citată).

- 47 Astfel, din moment ce controlul judiciar *a posteriori* al inspecției poate, în anumite condiții, să contrabalanseze lipsa unui control judiciar prealabil, iar un remediu adecvat trebuie să fie furnizat de „calea sau căile de atac disponibile”, este necesar să se considere că trebuie, în principiu, să se țină seama de ansamblul căilor de atac disponibile pentru a stabili dacă cerințele articolului 47 din cartă sunt îndeplinite.
- 48 Pe de altă parte, întrucât recurențele au invocat, pe cale de excepție, nelegalitatea articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, Tribunalul, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 51 din Concluziile prezentate în cauza *Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia* (C-682/20 P, EU:C:2022:578), era obligat să se pronunțe cu privire la această excepție, să efectueze o apreciere globală a sistemului de control jurisdicțional al măsurilor luate în cadrul inspecțiilor, depășind împrejurările specifice ale cauzei în discuție.
- 49 În aceste condiții, este necesar să se constate că recurenta susține în mod eronat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept întrucât a efectuat o analiză globală a ansamblului căilor legale disponibile pentru a contesta desfășurarea inspecțiilor.
- 50 Prin urmare, prima critică trebuie respinsă.
- 51 În ceea ce privește a doua critică, trebuie, în primul rând, să se considere, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 66 din Concluziile prezentate în cauza *Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia* (C-682/20 P, EU:C:2022:578), că lipsa unei practici judiciare stabilite nu poate fi decisivă pentru a nega caracterul efectiv al unei căi de atac.
- 52 În plus, posibilitatea, evocată de Tribunal la punctul 62 din hotărârea atacată, de a formula o acțiune împotriva unei decizii de respingere a unei cereri de protecție în temeiul dreptului la viață privată al membrilor personalului unei întreprinderi nu constituie decât aplicarea la un caz concret a unei jurisprudențe constante, potrivit căreia constituie acte susceptibile să facă obiectul unei acțiuni în anulare în sensul articolului 263 TFUE măsurile care produc efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, modificând în mod distinct situația juridică a acestuia, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 67 din Concluziile prezentate în cauza *Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia* (C-682/20 P, EU:C:2022:578).
- 53 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentația recurentei potrivit căreia Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept întrucât nu a identificat nicio cale de atac imediată care să permită contestarea punerii sub sechestru a unor documente care nu intră sub incidența inspecției, este necesar să se precizeze că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 69 din hotărârea atacată, care este contestat de recurate, această argumentație privește o situație în care inspecția vizată, în cadrul căreia ar putea fi sechestrate documente care nu intră sub incidența inspecției, nu ar conduce la o nouă decizie de constatare și de sancționare a încălcării, ci la deschiderea unei noi investigații și la adoptarea unei noi decizii de inspecție.

- 54 În această privință, trebuie arătat că, la punctul 69 menționat, Tribunalul a făcut referire la diferitele căi de atac pe care le-a examinat la punctele 57-66 din hotărârea atacată și a constatat printre altele la punctul 59 din această hotărâre că întreprinderile inspectate ar putea formula o acțiune în anulare împotriva noii decizii de inspecție și, prin urmare, să conteste legalitatea indicilor care au stat la baza acesteia ca fiind obținute în mod nelegal cu ocazia inspecției precedente.
- 55 Pe de altă parte, în ceea ce privește căile de atac imediate pentru a contesta măsurile adoptate în aplicarea unei decizii de inspecție, trebuie arătat că Tribunalul a considerat în mod întemeiat, la punctele 56 și 57 din hotărârea atacată, că aceste întreprinderi au posibilitatea de a formula o acțiune împotriva oricărui act pe care Comisia l-ar adopta ca urmare a unei decizii de inspecție, inclusiv în cadrul desfășurării unor operațiuni de inspecție, cu condiția ca acest act să poată face obiectul unei căi de atac în conformitate cu condițiile stabilite de jurisprudență.
- 56 În al treilea rând, în ceea ce privește aprecierile Tribunalului din hotărârea atacată cu privire la acțiunea împotriva deciziei de inspecție, acțiunea împotriva deciziei Comisiei de sancționare a obstrucționării inspecției în temeiul articolului 23 alineatul (1) literele (c)-(e) din Regulamentul nr. 1/2003, acțiunea privind măsurile provizorii și acțiunea în răspundere extracontractuală, din cuprinsul punctului 47 din prezenta hotărâre reiese că nicio cale de atac aflată la dispoziția unei întreprinderi supuse unei măsuri de inspecție nu trebuia să fie înlăturată de Tribunal, cu condiția ca această cale de atac să permită contestarea uneia sau mai multor măsuri luate în cadrul inspecției respective.
- 57 Acestea fiind amintite, trebuie să se arate *primo* că, desigur, acțiunea împotriva unei decizii de inspecție nu poate constitui o cale de atac împotriva măsurilor luate ulterior în cadrul inspecției, întrucât legalitatea unui act trebuie să fie apreciată în funcție de împrejurările de drept și de fapt existente la data adoptării acestei decizii, astfel încât acte ulterioare unei decizii nu pot să afecteze validitatea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 octombrie 2019, Alcogroup și Alcodis/Comisia, C-403/18 P, EU:C:2019:870, punctele 45 și 46, precum și jurisprudența citată).
- 58 Totuși, astfel cum a arătat Tribunalul la punctul 69 din hotărârea atacată, în cazul în care inspecția în discuție nu ar conduce la o decizie de constatare a unei încălcări și de sancționare, ci la inițierea unei noi anchete și la adoptarea unei decizii noi de inspecție, întreprinderile inspectate ar putea formula o acțiune în anulare împotriva deciziei menționate, contestând legalitatea indicilor care au stat la baza acesteia ca fiind obținute în mod nelegal în cadrul inspecției precedente.
- 59 Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 59 din hotărârea atacată, o asemenea acțiune poate conduce la anularea acestei noi decizii de inspecție dacă măsurile luate de Comisie cu ocazia inspecției anterioare nu sunt conforme cu domeniul deciziilor prin care a fost dispusă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctele 56-67 și 71). Rezultă că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept prin faptul că a ținut seama de această cale de atac.
- 60 *Secundo*, în ceea ce privește acțiunea în temeiul articolului 263 TFUE împotriva unei decizii a Comisiei de sancționare a unei inspecții în temeiul articolului 23 alineatul (1) literele (c)-(e) din Regulamentul nr. 1/2003, este adevărat că Curtea a statuat deja că o legislație națională care exclude posibilitatea ca o persoană ce deține informații, căreia autoritatea națională competentă îi adresează o decizie prin care o somează să comunice aceste informații, să formuleze o acțiune directă împotriva acestei decizii nu respectă substanța dreptului la o cale de atac efectivă garantat

de articolul 47 din cartă și, prin urmare, că articolul 52 alineatul (1) din aceasta se opune unei astfel de legislații [Hotărârea din 6 octombrie 2020, État luxembourgeois (Dreptul la o cale de atac împotriva unei cereri de informații în materie fiscală), C-245/19 și C-246/19, EU:C:2020:795, punctul 69].

- 61 Cu toate acestea, Curtea a ajuns la această interpretare pentru motivul că persoana care deține informații, care este distinctă de persoana impozabilă vizată de investigația aflată la originea deciziei prin care este somată să comunice informații, nu poate avea acces la o instanță, cu excepția cazului în care încalcă această decizie prin refuzul de a respecta somația pe care o conține și de a se expune astfel sancțiunii aferente nerespectării acesteia [Hotărârea din 6 octombrie 2020, État luxembourgeois (Dreptul la o cale de atac împotriva unei cereri de informații în materie fiscală), C-245/19 și C-246/19, EU:C:2020:795, punctul 68].
- 62 Or, întreprinderile vizate de o decizie de inspecție nu se află într-o situație comparabilă. Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 79 din Concluziile prezentate în cauza Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia (C-682/20 P, EU:C:2022:578), acțiunea împotriva unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 în caz de obstrucționare a inspecției nu constituie singura cale de atac aflată la dispoziția întreprinderilor inspectate pentru a contesta legalitatea operațiunilor de desfășurare a inspecției.
- 63 *Tertio*, în ceea ce privește argumentul recurente prin care se urmărește în esență contestarea efectivității acțiunii privind măsurile provizorii, menționată de Tribunal la punctele 64 și 65 din hotărârea atacată, pentru motivul că desfășurarea unei inspecții nu poate, în afara unor excepții referitoare la anumite măsuri specifice, să facă obiectul unei acțiuni principale, este suficient să se amintească faptul că măsurile menționate la punctele 61 și 62 din hotărârea atacată, care pot face obiectul unei acțiuni în temeiul articolului 263 TFUE, au fost citate de Tribunal doar cu titlu de exemplu.
- 64 *Quarto*, în ceea ce privește acțiunea în răspundere extracontractuală, deși reiese din cuprinsul punctului 33 din Hotărârea Curții EDO din 21 februarie 2008, Ravon și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2008:0221JUD001849703), că, în materie de vizite la domiciliu, o acțiune cu vocație exclusiv în despăgubire nu poate, prin ea însăși, să garanteze respectarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la respectarea vieții private și de familie, aceasta nu înseamnă că o astfel de acțiune nu poate face parte dintre remediile aflate la dispoziția întreprinderilor în cauză și nu poate oferi acestora din urmă un remediu adecvat, în special în ipoteza în care s-a statuat că o operațiune de inspecție care a avut deja loc a fost nelegală.
- 65 Prin urmare, fără a săvârși o eroare de drept, Tribunalul a ținut seama și de această acțiune, în cadrul analizei sale de ansamblu, privind posibilitatea întreprinderilor de a contesta măsurile luate în cadrul inspecțiilor.
- 66 Pe de altă parte, astfel cum a arătat Tribunalul la punctul 78 din hotărârea atacată, caracterul incert și termenul de adoptare a deciziei de închidere a procedurii de aplicare a articolului 101 TFUE trebuie analizat în contextul faptului că, până la această decizie, Comisia nu ia poziție în mod definitiv cu privire la existența unei încălcări și la sancțiunea subsecventă a întreprinderii inspectate. Or, anumite efecte prejudiciabile cauzate unei întreprinderi ca urmare a neregulilor săvârșite cu ocazia inspecției nu se pot materializa decât dacă și la momentul în care o asemenea decizie este adoptată, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 59 din Concluziile prezentate în cauza Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia (C-682/20 P, EU:C:2022:578).

- 67 Dimpotrivă, așa cum a arătat de asemenea Tribunalul la punctul 78 din hotărârea atacată, dacă în acest termen urmau să se producă alte consecințe prejudiciabile pentru întreprinderea inspectată, precum un comportament prejudiciabil al Comisiei sau adoptarea unei decizii noi de inspecție pe baza informațiilor colectate, întreprinderea menționată ar putea sesiza instanța, imediat și fără să aștepte soluționarea procedurii privind încălcarea, cu o acțiune în despăgubire sau în anularea deciziei noi de inspecție.
- 68 În al patrulea și ultimul rând, în ceea ce privește afirmațiile recurente referitoare la complexitatea sistemului căilor de atac pentru a contesta desfășurarea inspecțiilor, trebuie subliniat că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului amintite la punctul 46 din prezenta hotărâre, pentru a îndeplini cerințele articolului 6 paragraful 1 din CEDO, este important ca întreprinderile vizate de o vizită la domiciliu să dispună de posibilitatea de a obține examinarea conținutului contestațiilor lor și acordarea unui remediu adecvat. În schimb, nu este necesar ca toate motivele care pot fi invocate împotriva măsurilor adoptate de autoritatea publică în temeiul deciziei prin care se dispune vizita să fie invocate în cadrul unei singure căi de atac.
- 69 Prin urmare, a doua critică trebuie respinsă și, în consecință, primul motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal întrucât a considerat că procesele-verbale prezentate de Comisie, pentru a justifica caracterul suficient de serios al indiciilor aflate în posesia sa, nu erau afectate de o neregularitate de formă care să aducă atingere valorii lor probante

Argumentația părților

- 70 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurenta susține că Tribunalul a încălcat articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003, articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 și articolul 7 din cartă prin faptul că a considerat, la punctele 190-202 din hotărârea atacată, că procesele-verbale prezentate de Comisie pentru a justifica caracterul suficient de serios al indiciilor aflate în posesia sa nu erau afectate de o neregularitate de formă care le poată afecta valoarea probantă.
- 71 În primul rând, întrucât a statuat, la punctul 190 din hotărârea atacată, că normele prevăzute în capitolul V din Regulamentul nr. 1/2003, intitulat „Competențele de investigație”, nu erau aplicabile înainte de deschiderea unei investigații oficiale, Tribunalul ar fi introdus o distincție între două faze ale procedurii, cea preexistentă deschiderii unei investigații oficiale și cea ulterioară unei astfel de deschideri, care nu ar reieși nici din Regulamentul nr. 1/2003, nici din Regulamentul nr. 773/2004.
- 72 Capitolul V din Regulamentul nr. 1/2003, în care figurează articolul 19 din acest regulament, nu ar introduce nicio distincție între investigația oficială și neoficială sau o investigație preliminară și avansată. O astfel de distincție ar ridica, de altfel, probleme insolubile de definire și de delimitare. În plus, Regulamentul nr. 773/2004 ar aminti că Comisia își poate exercita competențele de investigație în temeiul acestui capitol V, înainte de a iniția o procedură. Mai mult, din răspunsurile Comisiei la întrebările scrise adresate de Tribunal ar reieși că aceasta considera ea însăși că articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 erau aplicabile interviurilor cu furnizorii.

- 73 În al doilea rând, afirmația Tribunalului potrivit căreia formalismul prevăzut de aceste dispoziții nu este aplicabil în speță nu ar fi susținut de jurisprudența citată la punctul 91 din hotărârea atacată, care privea aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii administrative.
- 74 În plus, distincția introdusă de Tribunal în hotărârea atacată între preinvestigație și investigație ar fi de aceeași natură cu cea respinsă de Curte în Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632).
- 75 În al treilea rând, această interpretare ar fi de asemenea contrară jurisprudenței privind administrarea mijloacelor de probă orale. Astfel, potrivit recurenței, proba orală nu ar fi autorizată, în procedurile administrative, decât cu condiția ca o informație dată oral unei administrații publice, în cadrul unei reuniuni, să fie în mod normal consemnată și păstrată, prin intermediul unei înregistrări sonore, sau constatată în scris, prin redactarea unui proces-verbal.
- 76 Ar reieși, de altfel, din lucrările pregătitoare ale Regulamentului nr. 1/2003 că unul dintre motivele aflate la originea articolului 19 din acest regulament era de a permite prezentarea de declarații orale ca mijloc de probă. De asemenea, din lucrările pregătitoare ale Regulamentului nr. 773/2004 ar reieși că validarea conținutului înregistrării de către persoana ascultată avea drept scop să garanteze exactitatea declarațiilor.
- 77 Acest lucru ar fi de asemenea confirmat de punctele 31 și 32 din Comunicarea din 2006 privind clemența, care prevede că obligația de înregistrare se impune încă de la primele declarații orale primite de Comisie pentru a asigura exactitatea mijloacelor de probă colectate.
- 78 În al patrulea rând, afirmația Tribunalului, care figurează la punctul 190 din hotărârea atacată, potrivit căreia indiciile ar fi supuse unui formalism mai redus decât probele nu ar avea niciun suport în jurisprudență și ar fi contrazisă de practica Comisiei referitoare la înregistrarea cererilor de clemență.
- 79 Interpretarea efectuată de Tribunal ar fi incompatibilă cu intenția legiuitorului de a crea, prin intermediul articolului 19 din Regulamentul nr. 773/2004, un temei juridic care să permită Comisiei să depună declarații orale la dosarul procedurii, prevăzând totodată, la articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, reguli de formă destinate să garanteze exactitatea acestor declarații.
- 80 Nu se poate admite ca Comisia să poată culege indicii în cursul unei faze prealabile investigației, fără a respecta dispozițiile articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003. Astfel, o asemenea interpretare ar permite Comisiei să efectueze investigații în afara oricărui cadru legal și a oricărui control jurisdicțional.
- 81 Recurenta consideră că, deși Comisia este liberă să primească informații, în mod informal, din partea unor terți, ea nu ar putea în schimb să se prevaleze de acestea, fără a respecta formalismul destinat să garanteze caracterul complet și fiabil al informațiilor respective.
- 82 În al cincilea rând, posibilitatea recunoscută Tribunalului de a adresa întrebări unor martori nu poate compensa lipsa înregistrării interviurilor.
- 83 În al șaselea rând, în ceea ce privește trimiterea făcută de Tribunal, la punctul 201 din hotărârea atacată, la potențialele efecte disuasive pe care le poate avea un interviu formal asupra propensiunii martorilor de a furniza informații și de a denunța încălcări, astfel de efecte ar putea fi evitate, potrivit recurenței, garantând anonimatul surselor de informații. În plus, astfel cum ar fi

susținut recurenta în fața Tribunalului, caracterul foarte standardizat al pretinselor procese-verbale, refuzul Comisiei de a da data întocmirii acestora și erorile materiale identificate ar pune la îndoială fidelitatea acestor documente cu discuțiile efectiv desfășurate.

- 84 În al șaptelea rând, imperativul celerității în adoptarea deciziilor de inspecție nu poate justifica o atingere disproporționată adusă drepturilor fundamentale. În plus, nimic nu ar împiedica înregistrarea declarațiilor orale sau cel puțin întocmirea unui proces-verbal imediat după interviuri, validat de întreprinderile în cauză.
- 85 În al optulea rând, faptul că declarațiile, primite fără formalismul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003, nu pot fi utilizate ca mijloace de probă a unei încălcări nu ar constitui un remediu al unei atingeri aduse dreptului la apărare în cazul unei acțiuni împotriva unei decizii de inspecție. O asemenea soluție ar aduce atingere eficacității investigațiilor, întrucât aceasta ar însemna că declarațiile orale reunite înaintea unei inspecții nu ar putea servi la dovedirea unei încălcări.
- 86 Recurenta susține că Tribunalul a săvârșit erori de drept atunci când a statuat, la punctele 202 și 218 din hotărârea atacată, că documentele prezentate de Comisie puteau fi luate în considerare pentru a aprecia existența unor indicii suficient de serioase care să justifice decizia de încălcare, deși regulile de formă care reglementează înregistrarea declarațiilor orale nu fuseseră respectate. Concluzia Tribunalului potrivit căreia Comisia dispunea de asemenea indicii ale primei încălcări ar fi, în consecință, viciată. Astfel, această concluzie s-ar întemeia exclusiv pe documentele care nu au îndeplinit cerințele prevăzute la articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și la articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, astfel cum ar reieși din cuprinsul punctelor 250, 252, 253 și 256 din hotărârea atacată.
- 87 Comisia contestă această argumentație.
- 88 Cu titlu introductiv, Comisia precizează că deschiderea investigației diferă atât de deschiderea unui dosar, cât și de inițierea procedurii, în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 773/2004. Deschiderea investigației ar interveni încă de la prima utilizare a competențelor sale de investigație și adoptarea unor măsuri care implică imputarea săvârșirii unei încălcări și care determină repercusiuni importante asupra situației entităților suspectate. Deschiderea dosarului ar fi un act intern adoptat de grefa Direcției Generale Concurență a Comisiei atunci când atribuie cauzei un număr, iar unicul scop al acestuia ar fi protejarea documentelor. Inițierea procedurii ar corespunde datei la care Comisia adoptă o decizie în temeiul articolului 2 din Regulamentul nr. 773/2004, în vederea adoptării unei decizii în aplicarea capitolului III din Regulamentul nr. 1/2003.
- 89 Acestea fiind amintite, Comisia arată, în primul rând, că argumentul recurentei potrivit căruia Tribunalul, în hotărârea atacată, ar fi introdus o distincție între două etape, cea preexistentă deschiderii unei investigații oficiale și cea ulterioară unei astfel de deschideri, rezultă dintr-o interpretare eronată a acestei hotărâri. Reclamanta ar confunda deschiderea investigației cu deschiderea procedurii. Or, hotărârea atacată ar privi numai obligația de a aplica articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 înainte de deschiderea unei investigații, iar nu, în cursul perioadei mai lungi care se încheie la inițierea procedurii, în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 773/2004.
- 90 În orice caz, segmentarea procedurii în două faze, înainte și după deschiderea unei investigații, nu ar ridica „probleme insolubile de definire și de delimitare”. Dimpotrivă, data primei utilizări de către Comisie a competențelor sale de investigație ar constitui un criteriu obiectiv, ușor identificabil.

- 91 În al doilea rând, contrar celor pretinse de recurentă, distincția efectuată de Tribunal între aceste două faze ale procedurii s-ar întemeia pe jurisprudența Curții. Astfel, din jurisprudența citată la punctul 191 din hotărârea atacată ar reieși că deschiderea unei investigații corespunde datei la care Comisia utilizează pentru prima dată competențele sale de investigație. Abordarea Tribunalului ar fi confirmată de modul de redactare a articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003, potrivit căruia un „interviu” în sensul acestui articol trebuie să vizeze „obținer[ea] de informații privind obiectul investigației”, care, prin definiție, trebuie să fi fost deschisă în prealabil. Astfel cum ar confirma lucrările pregătitoare ale acestui regulament, dispoziția respectivă ar constitui un temei juridic care autorizează înregistrarea declarațiilor orale „în cadrul unei investigații” în vederea prezentării lor nu ca simple indicii, ci ca „mijloace de probă”.
- 92 Comisia adaugă, *primo*, că este lipsit de relevanță faptul că a susținut în fața Tribunalului că procesele-verbale ale interviurilor cu furnizorii constituiau înregistrări în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și al articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004, întrucât Tribunalul nu s-a pronunțat cu privire la acest argument.
- 93 *Secundo*, distincția efectuată de Tribunal între etapa anterioară primei utilizări a competențelor de investigație ale Comisiei și cea ulterioară unei astfel de utilizări nu ar fi comparabilă cu distincția dintre interviurile formale și interviurile informale respinsă de Curte în Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632). În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, reuniunea cu privire la care Curtea a concluzionat că se aplica obligația de înregistrare a avut loc după adoptarea unor decizii de inspecție. Aceasta ar fi vizat, așadar, o investigație care era deja deschisă și strângerea de elemente de probă care puteau fi incriminatoare sau dezincriminatoare. În schimb, în speță, interviurile cu furnizorii ar fi avut loc înainte de adoptarea deciziei în litigiu sau a oricărei alte măsuri de cercetare judecătorească. Aceste întâlniri nu ar fi privit, așadar, decât colectarea de indicii.
- 94 În al treilea rând, afirmația recurenteii potrivit căreia lipsa formalismului privind colectarea unor declarații orale prealabile unei inspecții ar împiedica Tribunalul să își exercite controlul jurisdicțional referitor la proporționalitatea și la regularitatea unei inspecții ar fi contrazisă de controlul indicilor efectuat în speță de Tribunal, care a condus la anularea în parte a deciziei în litigiu. În plus, chiar și atunci când o mărturie orală nu a făcut obiectul unei înregistrări, Tribunalul ar dispune de posibilitatea de a audia martori, în conformitate cu articolul 94 din Regulamentul său de procedură.
- 95 Aplicarea formalismului Regulamentelor nr. 1/2003 și nr. 773/2004 înainte de deschiderea investigației ar aduce atingere punerii în aplicare de către Comisie a dreptului concurenței, împiedicând-o să colecteze și să utilizeze indicii primite în formă orală. A împiedica Comisia să colecteze indicii sub formă orală ar compromite eficacitatea investigațiilor prin întârzierea datei inspecțiilor.
- 96 Comisia adaugă că principiul care prevalează în dreptul Uniunii este cel al liberei aprecieri sau administrării a probelor, din care ar rezulta că singurul criteriu pertinent pentru a aprecia valoarea probantă a probelor produse în mod legal constă în credibilitatea acestora (Hotărârea din 26 septembrie 2018, Infineon Technologies/Comisia, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punctul 65). În plus, pentru a aprecia valoarea probantă a unei dovezi, ar trebui să se verifice verosimilitatea informației pe care o conține și să se țină seama printre altele, de originea sa, de împrejurările elaborării sale, precum și de destinatarul său și să se ridice problema dacă, potrivit conținutului

său, pare logică și fiabilă (Ordonanța din 12 iunie 2019, OY/Comisia, C-816/18 P, nepublicată, EU:C:2019:486, punctul 6). Aceste principii s-ar aplica cu atât mai mult indicilor a căror valoare probantă este, prin definiție, mai redusă.

- 97 În al patrulea rând, Comisia susține, *primo*, că ar fi lipsit de relevanță faptul că, în Comunicarea din 2006 privind clemența, Comisia ar fi prevăzut să înregistreze, în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și al articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004, solicitările orale de clemență formulate înaintea primei utilizări a competențelor sale de investigație.
- 98 *Secundo*, argumentul recurenței potrivit căruia hotărârea atacată ar permite Comisiei să efectueze investigații în afara oricărui cadru legal înainte de deschiderea investigației oficiale s-ar întemeia pe o interpretare eronată a acestei hotărâri. Pe de o parte, hotărârea atacată nu privește decât perioada până la prima utilizare de către Comisie a competențelor sale de investigație, iar nu perioada până la deschiderea procedurii, în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 773/2004. Pe de altă parte, a supune indiciile unui grad de formalism mai redus decât al probelor ar permite concilierea, pe de o parte, a imperativului celerității care ghidează adoptarea deciziilor de inspecție și eficacitatea investigației Comisiei și, pe de altă parte, a prezervării dreptului la apărare al întreprinderilor vizate.
- 99 *Tertio*, a supune indiciile unui grad de formalism mai redus decât al probelor nu ar aduce atingere eficacității investigațiilor. Astfel, un element material care nu ar respecta formalismul Regulamentelor nr. 1/2003 și nr. 773/2004 ar mai putea servi la stabilirea unei încălcări, chiar dacă valoarea sa probantă ca dovadă ar fi redusă.
- 100 În al cincilea rând, Comisia subliniază că Tribunalul a concluzionat, deși doar cu titlu suplimentar, la punctul 201 din hotărârea atacată, că s-ar aduce atingere în mod grav descoperirii practicilor ilicite de către Comisie și punerii în aplicare a competențelor sale de investigație dacă aceasta ar trebui să fie obligată să înregistreze orice declarație orală înainte de deschiderea unei investigații.

Aprecierea Curții

- 101 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurența reproșează în esență Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept, la punctul 190 din hotărârea atacată, întrucât a considerat că Comisia nu este obligată să respecte obligația de înregistrare a interviurilor, care rezultă din dispozițiile coroborate ale articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și ale articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004, înainte de a fi deschis în mod formal o investigație și de a fi făcut uz de competențele de investigație care îi sunt conferite în special de articolele 18-20 din Regulamentul nr. 1/2003.
- 102 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea unei dispoziții a dreptului Uniunii impune să se țină seama nu numai de termenii săi, ci și de contextul în care se înscrie, precum și de obiectivele și de finalitatea urmărite de actul din care aceasta face parte (Hotărârea din 1 august 2022, HOLD Alapkezelő, C-352/20, EU:C:2022:606, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 103 În primul rând, din însuși textul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 reiese că acesta din urmă are vocația să se aplice oricărui interviu care vizează colectarea de informații privind obiectul unei investigații (Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctul 84).

- 104 Articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, care supune interviurile întemeiate pe articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 condiției respectării anumitor cerințe de formă, nu aduce precizări cu privire la domeniul de aplicare al acestei din urmă dispoziții.
- 105 Or, trebuie amintit că Curtea a statuat că, potrivit articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 și articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004, revine Comisiei obligația de a înregistra, într-o formă la alegerea sa, orice interviu organizat de aceasta, în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003, pentru obținerea informațiilor privind obiectul unei investigații realizate de ea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctele 90 și 91).
- 106 Trebuie, așadar, să se precizeze că este necesar să se facă o distincție în funcție de obiectul interviurilor pe care le efectuează Comisia, întrucât numai cele prin care se urmărește colectarea unor informații referitoare la obiectul unei investigații a Comisiei intră în domeniul de aplicare al articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 și, prin urmare, al obligației de înregistrare.
- 107 Acestea fiind precizate, niciun element întemeiat pe textul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 sau al articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004 nu permite să se deducă faptul că aplicarea acestei obligații de înregistrare depinde de aspectul dacă interviul desfășurat de Comisie a avut loc înainte de deschiderea formală a unei investigații, pentru a strânge indicii ale unei încălcări, sau ulterior, pentru a colecta probe ale unei încălcări.
- 108 Astfel, dispozițiile menționate nu prevăd nicidecum că aplicarea obligației de înregistrare depinde de aspectul dacă informațiile care constituie obiectul acestora pot fi calificate drept indicii sau probe. Dimpotrivă, din cauza caracterului generic al termenului „informații”, care figurează la articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, trebuie să se considere că această dispoziție se aplică fără distincție fiecăreia dintre categoriile respective.
- 109 Desigur, noțiunile „indicii” și „probe” nu pot fi confundate, întrucât un indiciu nu poate, prin natura sa și spre deosebire de o probă, să fie suficient pentru a se stabili un anumit fapt.
- 110 Nu este mai puțin adevărat că calificarea drept indiciu sau probă nu depinde de o etapă specifică a procedurii, ci de valoarea probantă a informațiilor în cauză, de indicii suficient de serioase și de convergente, reunite în „serie”, care pot dovedi ele însele o încălcare și pot fi utilizate în decizia finală a Comisiei adoptată în temeiul articolului 101 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, EU:C:2010:389, punctul 47).
- 111 Prin urmare, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 141 din Concluziile prezentate în cauza Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia (C-682/20 P, EU:C:2022:578), obligația de înregistrare a interviurilor nu poate depinde de calificarea informațiilor colectate drept indicii sau probe, întrucât valoarea probatorie a acestor informații nu poate fi apreciată de Comisie decât la finalul acestor interviuri, în cursul fazelor ulterioare ale procedurii.
- 112 Pe de altă parte, articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 și articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 nu prevăd nici că aplicarea obligației de înregistrare depinde de stadiul procedurii în care se efectuează interviurile. Desigur, articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că interviurile întemeiate pe această dispoziție sunt cele efectuate în scopul colectării de informații referitoare la obiectul unei investigații, ceea ce presupune ca o investigație să fie în curs. În schimb, din această dispoziție nu reiese că

interviurile respective trebuie să aibă loc după deschiderea formală a unei investigații, astfel cum a fost definită de Tribunal la punctul 190 din hotărârea atacată, ca fiind momentul în care Comisia adoptă o măsură ce implică imputarea săvârșirii unei încălcări.

- 113 În al doilea rând, în ceea ce privește contextul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, este necesar să se arate, pe de o parte, că acest articol figurează în capitolul V din regulamentul menționat, referitor la competențele de investigație ale Comisiei. Or, aplicarea dispozițiilor acestui capitol nu este în mod necesar condiționată de adoptarea de către această instituție a unei măsuri care să implice imputarea săvârșirii unei încălcări.
- 114 Astfel, Comisia poate, în conformitate cu articolul 17 din regulamentul menționat, să desfășoare investigații sectoriale care nu necesită, în prealabil, adoptarea unor măsuri de această natură în privința întreprinderilor.
- 115 Pe de altă parte, trebuie arătat că articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004, în temeiul căruia „Comisia își poate exercita competențele de investigație în temeiul capitolului V din Regulamentul [nr. 1/2003] înainte de inițierea procedurii”, confirmă interpretarea potrivit căreia dispozițiile referitoare la competențele de investigare ale Comisiei enumerate în capitolul menționat – inclusiv articolul 19 – se pot aplica înainte ca o investigație să fi fost deschisă oficial, contrar a ceea ce rezultă din cuprinsul punctului 193 din hotărârea atacată.
- 116 Este adevărat că, în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârea din 15 octombrie 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctul 182), și Hotărârea din 21 septembrie 2006, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia* (C-105/04 P, EU:C:2006:592, punctul 38), citate la punctul 191 din hotărârea atacată, Curtea a identificat punctul de plecare al investigației preliminare conduse de Comisie în materie de concurență ca fiind data la care această instituție, făcând uz de competențele care îi sunt conferite de legiuitorul Uniunii, ia măsuri care implică reproșul de a fi săvârșit o încălcare și care determină repercusiuni semnificative asupra situației întreprinderilor suspectate.
- 117 Totuși, cauzele aflate la originea hotărârilor menționate priveau stabilirea momentului de la care este inițiată procedura administrativă în scopul verificării respectării de către Comisie a principiului termenului rezonabil. Or, această verificare necesită să se examineze dacă instituția respectivă a acționat cu diligență începând de la data la care a informat despre existența unei investigații întreprinderea suspectată că a săvârșit o încălcare a dreptului Uniunii în materie de concurență.
- 118 În schimb, această dată nu poate fi luată în considerare pentru a stabili momentul de la care Comisia este obligată să respecte obligația de înregistrare a interviurilor care rezultă din dispozițiile coroborate ale articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și ale articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004. Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 150 din Concluziile prezentate în cauza *Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia* (C-682/20 P, EU:C:2022:578), o întreprindere poate fi vizată de declarațiile unor terți colectate în cursul unor asemenea întâlniri fără a avea cunoștința de ele. Prin urmare, luarea în considerare a datei menționate ar însemna amânarea aplicării obligației de înregistrare și a garanțiilor procedurale aferente, prevăzute de aceste dispoziții în beneficiul terților intervievați și al întreprinderii suspectate, până la adoptarea de către Comisie a unei măsuri prin care această întreprindere este

informată cu privire la existența unor bănuieli în privința sa. Ca urmare a acestei amânări, interviurile cu terții realizate anterior unei astfel de măsuri ar fi excluse din domeniul de aplicare al obligației de înregistrare a interviurilor și al garanțiilor procedurale care le sunt aplicabile.

- 119 În al treilea și ultimul rând, în ceea ce privește finalitatea Regulamentului nr. 1/2003, reiese din considerentul (25) al acestui regulament că, întrucât identificarea încălcărilor normelor de concurență devine tot mai dificilă, articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 urmărește să completeze competențele de investigație ale Comisiei, permițând în special acesteia din urmă să intervieveze orice persoană care ar putea fi în posesia unor informații utile și să înregistreze declarațiile sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctul 85). Or, expresia „identificarea încălcărilor”, care figurează în considerentul menționat, confirmă interpretarea potrivit căreia interviurile efectuate de Comisie, într-un stadiu preliminar, pentru a colecta indicii referitoare la obiectul unei investigații intră de asemenea sub incidența articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003.
- 120 Pe de altă parte, trebuie precizat că, potrivit articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004, Comisia are posibilitatea de a înregistra interviurile sub orice formă. Prin urmare, Comisia nu poate susține în mod valabil că impunerea unei obligații de înregistrare ar împiedica-o să colecteze și să utilizeze indicii atunci când acestea nu pot avea decât o formă orală și ar compromite eficacitatea investigațiilor prin întârzierea datei inspecției. De asemenea, Comisia nu poate susține că o astfel de obligație are un efect disuasiv din moment ce are posibilitatea de a proteja identitatea persoanelor intervievate.
- 121 În aceste condiții, este necesar să se constate că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctul 190 din hotărârea atacată, că trebuiau excluse din domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1/2003 interviurile în cursul cărora au fost colectate indicii care au servit ulterior drept temei pentru o decizie prin care s-a dispus inspecția unei întreprinderi, pentru motivul că nu era deschisă nicio investigație în sensul capitolului V din acest regulament la data respectivă, întrucât Comisia nu a adoptat o măsură care să implice, în privința acestei întreprinderi, imputarea săvârșirii unei încălcări. Pentru a stabili dacă interviurile respective intrau în domeniul de aplicare menționat, Tribunalul ar fi trebuit să examineze dacă acestea urmăreau colectarea de informații referitoare la obiectul unei investigații, ținând seama de conținutul și de contextul lor.
- 122 În speță, așa cum reiese din cuprinsul punctului 202 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că indiciile rezultate din interviurile cu furnizorii nu pot fi înlăturate ca fiind afectate de o neregularitate de formă pentru motivul nerespectării obligației de înregistrare prevăzute la articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și la articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, printre altele pentru că aceste interviuri s-au desfășurat înainte de deschiderea unei investigații în temeiul Regulamentului nr. 1/2003 și că nu implicau, în privința recurentelor și *a fortiori* în privința furnizorilor, vreun reproș că au săvârșit o încălcare.
- 123 Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 155 din Concluziile prezentate în cauza Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia (C-682/20 P, EU:C:2022:578), este suficient să se arate în această privință că, atunci când Comisia realizează interviuri, al căror obiect este definit în prealabil și al căror scop este în mod deschis acela de a obține informații cu privire la funcționarea unei anumite piețe și la comportamentul actorilor de pe piața respectivă în vederea

identificării unor eventuale comportamente ilicite sau a consolidării suspiciunilor sale în ceea ce privește existența unor astfel de comportamente, ea își exercită competența de a colecta declarații în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003.

- 124 În consecință, interviurile cu furnizorii intrau în domeniul de aplicare al articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, iar Comisia era obligată să efectueze o înregistrare a acestor declarații în conformitate cu articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004.
- 125 Rezultă că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a apreciat, la punctul 202 din hotărârea atacată, că obligația de înregistrare, prevăzută la articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și la articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, nu se aplica interviurilor cu furnizorii și că indiciile rezultate din aceste interviuri nu erau afectate de o neregularitate de formă.
- 126 Din toate cele de mai sus reiese că al doilea motiv este întemeiat și că, în consecință, se impune admiterea recursului și anularea punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la celelalte motive de recurs. În consecință, este necesar să se anuleze și punctul 3 din dispozitivul hotărârii atacate, referitor la cheltuielile de judecată.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

- 127 Conform articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, Curtea poate, în cazul în care anulează decizia Tribunalului, să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.
- 128 Această situație se regăsește în speță.
- 129 Prin urmare, este necesar să se examineze critica, invocată de recurentă în fața Tribunalului în cadrul motivului său referitor la încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului, întemeiată în esență pe faptul că indiciile rezultate din interviurile cu furnizorii trebuie înlăturate din cauza nerespectării de către Comisie a articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și a articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004.
- 130 În susținerea acestei critici, recurenta susține că procesele-verbale ale interviurilor cu furnizorii nu erau înregistrări conforme cu cerințele acestor dispoziții, ci reconstituiri efectuate unilateral de Comisie ale discuțiilor sale cu furnizorii.
- 131 Comisia răspunde că și-a îndeplinit obligația de înregistrare prin faptul că a redactat procese-verbale exhaustive care reflectă în mod fidel conținutul declarațiilor furnizorilor și prin depunerea acestora la dosar, sub un număr oficial de identificare. Acest tip de proces-verbal ar constitui una dintre formele de înregistrare, la care articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004 permite Comisiei să recurgă, la fel ca o înregistrare audio sau audiovizuală ori ca o retranscriere verbatim.
- 132 În această privință, trebuie arătat că articolul 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul nr. 773/2004, care precizează că Comisia „poate înregistra sub orice formă declarațiile făcute de persoanele intervievate”, implică faptul că, dacă Comisia decide, cu consimțământul persoanei intervievate, să procedeze la un interviu în temeiul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul

nr. 1/2003, ea este ținută să înregistreze acest interviu în integralitatea sa, fără a aduce atingere alegerii lăsate Comisiei cu privire la forma acestei înregistrări (Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctul 90).

- 133 În plus, reiese din articolul 3 alineatul (3) a doua și a treia teză din Regulamentul nr. 773/2004 că Comisia trebuie să pună la dispoziția persoanei intervievate pentru aprobare o copie a înregistrării și că stabilește, dacă este necesar, un termen în care această persoană poate comunica orice corectare care trebuie făcută în declarație.
- 134 În speță, Comisia nici nu a susținut și *a fortiori* nici nu a dovedit că a pus la dispoziția furnizorilor pentru aprobare procesele-verbale pe care le-a redactat.
- 135 Or, obligația impusă Comisiei de a pune la dispoziția persoanei intervievate pentru aprobare o copie a înregistrării, prevăzută la articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 coroborat cu articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004, urmărește în special să asigure autenticitatea declarațiilor făcute de persoana interogată, garantând că aceste declarații trebuie să îi fie efectiv atribuite și că conținutul lor reflectă în mod fidel și în integralitate declarațiile respective, iar nu interpretarea dată acestora de Comisie.
- 136 Prin urmare, un indiciu întemeiat pe o declarație primită de Comisie, fără ca această cerință, impusă de articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 coroborat cu articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004 să fie respectată, trebuie considerat inadmisibil și, în consecință, înlăturat.
- 137 Astfel, aceste procese-verbale, de natură pur internă, nu pot fi considerate ca îndeplinind cerințele articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004 care se aplică interviurilor care intră în domeniul de aplicare al articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003.
- 138 Această constatare nu poate fi infirmată de argumentația Comisiei, rezumată la punctul 97 din prezenta hotărâre, întemeiată pe punctele 65-69 din Hotărârea din 26 septembrie 2018, Infineon Technologies/Comisia (C-99/17 P, EU:C:2018:773).
- 139 Desigur, Curtea a statuat că principiul care prevalează în dreptul Uniunii este acela al liberei aprecieri a probelor, din care decurge că singurul criteriu pertinent pentru a aprecia valoarea probatorie a dovezilor prezentate în mod legal constă în credibilitatea lor și că valoarea probatorie a unei dovezi trebuie evaluată în mod global, astfel încât invocarea unor simple îndoieli nesuținute cu privire la autenticitatea unei dovezi nu este suficientă pentru a compromite credibilitatea acesteia (Hotărârea din 26 septembrie 2018, Infineon Technologies/Comisia, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punctele 65-69).
- 140 Totuși, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, proba a cărei autenticitate era repusă în discuție era un e-mail intern al unei întreprinderi, iar nu înregistrarea unei declarații luate de Comisie, afectată de o încălcare a articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 coroborat cu articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004.
- 141 Astfel, principiul liberei aprecieri a probelor nu poate fi invocat pentru a eluda regulile de formă aplicabile înregistrării declarațiilor luate de Comisie în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003. În această privință, trebuie arătat că constatarea unei neregularități în colectarea de indicii, în raport cu articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 coroborat cu articolul 3 alineatul (3)

din Regulamentul nr. 773/2004, constă în imposibilitatea Comisiei de a utiliza aceste indicii în continuarea procedurii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctul 45, precum și jurisprudența citată).

- 142 În speță, din moment ce, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 208 din Concluziile prezentate în cauza *Les Mousquetaires și ITM Entreprises/Comisia* (C-682/20 P, EU:C:2022:578), informațiile provenite din interviurile cu furnizorii constituiau esențialul indiciilor pe care se întemeiază decizia în litigiu, iar aceasta este afectată de o neregularitate de formă pentru motivul nerespectării obligației de înregistrare prevăzute la articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, este necesar să se concluzioneze că Comisia nu deținea, la data adoptării deciziei în litigiu, indicii suficient de serioase pe care să fie îndreptățită să le utilizeze și care să justifice prezumțiile enunțate la articolul 1 litera (a) din această decizie. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se anuleze în totalitate decizia menționată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 143 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 144 Articolul 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din regulamentul menționat, prevede că partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât recurenta a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de recurentă în cadrul prezentului recurs. Pe de altă parte, întrucât decizia în litigiu este anulată, Comisia este obligată să suporte totalitatea cheltuielilor de judecată efectuate de recurentă în cadrul procedurii în primă instanță.
- 145 În temeiul articolului 184 alineatul (4) din Regulamentul de procedură al Curții, în cazul în care un intervenient în primă instanță nu a formulat el însuși recurs, acesta nu poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată în procedura de recurs decât dacă a participat la faza scrisă sau orală a procedurii în fața Curții. În cazul în care un asemenea intervenient participă la procedură, Curtea poate decide ca acesta să suporte propriile cheltuieli de judecată. Întrucât Consiliul, intervenient în primă instanță, a participat la faza scrisă și la faza orală a procedurii în fața Curții, trebuie să se decidă că acesta suportă propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii de recurs, cât și procedurii în primă instanță.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Anulează punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 5 octombrie 2020, Intermarché Casino Achats/Comisia (T-254/17, nepublicată, EU:T:2020:459).**
- 2) Anulează punctul 3 din dispozitivul Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 5 octombrie 2020, Intermarché Casino Achats/Comisia (T-254/17, nepublicată, EU:T:2020:459), în măsura în care Tribunalul a statuat cu privire la cheltuielile de judecată.**

- 3) Anulează Decizia C(2017) 1056 final a Comisiei din 9 februarie 2017 prin care se dispune ca societatea Intermarché Casino Achats, precum și toate societățile controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului (AT.40466 – Tute 1).**
- 4) Obligă Comisia Europeană să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Intermarché Casino Achats SARL, atât în prima instanță, cât și în cadrul recursului.**
- 5) Consiliul Uniunii Europene suportă propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.**

Semnături